

Sygn. akt I C 1400/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2021 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, I Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Bartosz Kasielski

Protokolant: aplikant aplikacji sędziowskiej D. Z.

po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 2021 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa P. S.

przeciwko Miastu Łódź

o ustalenie

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża P. S. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu;
3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi na rzecz adw. W. P. kwotę 1.107 zł (jeden tysiąc sto siedem złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu na rzecz P. S..

Sygnatura akt: I C 1400/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 października 2020 roku P. S. wystąpił przeciwko Miastu Łódź o ustalenie, że nie jest właścicielem samochodu ciężarowego marki IVECO 50-10 o numerze rejestracyjnym (...) oraz o numerze VIN (...), co najmniej od dnia 1 stycznia 2006 roku, a także przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Uzasadniając swoje stanowisko powód wskazał, że w 2005 roku zawarł umowę sprzedaży pojazdu z nieznaną mu wcześniej osobą. Kupujący po wymontowaniu silnika nie odebrał reszty samochodu, a także zabrał ze sobą oba egzemplarze umowy sprzedaży. Następnie w 2011 roku powód sprzedał pozostały wrak na rachunek pierwotnego nabywcy. Pomimo braku dysponowania spornym pojazdem od lat powód obciążany jest przez Miasto Łódź podatkiem od środków transportowych, a niemożność przedstawienia dokumentu umowy sprzedaży uniemożliwia skuteczne wyrejestrowanie pojazdu, co uzasadnia jego interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. odnośnie żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego

(pozew k.4 – 8)

W odpowiedzi na pozew z dnia 12 listopada 2020 roku Miasto Łódź wniosło o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej, ewentualnie zaś o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesowych zgodnie z normami przepisanyymi.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powód nie wyczerpał drogi administracyjnej celem rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, bowiem nie odwołał się od decyzji odmawiającej wyrejestrowania pojazdu. Ponadto Miasto

Łódź podniosło, że roszczenie powoda jest bezzasadne, gdyż organ wydający decyzję prawidłowo ustalił, iż brak dokumentu potwierdzającego zbycie samochodu uniemożliwia uwzględnienie wniosku o jego wyrejestrowanie.

(odpowiedź na pozew k.29 – 31)

Postanowieniem z dnia 24 listopada 2020 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi odmówił odrzucenia pozwu.

(postanowienie z dnia 24 listopada 2020 roku k.34)

Postanowieniem z dnia 21 lutego 2020 roku, wydanym w sprawie III Co 205/19 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi zwolnił P. S. w całości od kosztów sądowych w przyszłym postępowaniu przeciwko Urzędowi Miasta Łodzi w sprawie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego stanowiącego podstawę do obciążania go podatkiem od środków transportowych, a także ustanowił dla P. S. pełnomocnika z urzędy w tymże postępowaniu.

(postanowienie z dnia 21 lutego 2020 roku k.58)

W toku rozprawy z dnia 20 lipca 2017 roku pełnomocnik P. S. wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu oświadczając, że nie zostały one pokryte ani w całości, ani w części.

(protokół rozprawy z dnia 20 lipca 2021 roku k.157)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny :

P. S. był właścicielem samochodu ciężarowego marki IVECO 50-10 o numerze rejestracyjnym (...) oraz o numerze VIN (...).

(okoliczności bezsporne)

Około 2004 roku P. S. postanowił zbyć przedmiotowy pojazd. Jego sąsiad – K. J. (obecnie już nieżyjący) polecił mu kupca, który po obejrzeniu samochodu stwierdził, że jest zainteresowany wyłącznie silnikiem. P. S. poinformował go, że nie zamierza sprzedawać pojazdu na części, wobec czego mężczyzna poprosił o czas do namysłu. Po kilku dniach przyjechał i oświadczył, że chce kupić cały samochód. Strony spisały pisemną umowę sprzedaży, po czym kupujący stwierdził, że w pierwszej kolejności wymontuje i zabierze silnik, a po resztę przyjedzie później. Odjeżdżając mężczyzna zabrał ze sobą oba egzemplarze umowy, które znajdowały się w kabinie pojazdu. Pomimo składanych zapewnień, nabywca nigdy nie odebrał pozostałej części samochodu.

(dowód z przesłuchania powoda k.149 – 151, zeznania świadków J. P. k.68 – 72, J. W. k.76 – 82, M. S. k.84 – 89, G. D. k.140 – 144)

W 2011 roku P. S., na podstawie ustnej umowy, sprzedał pozostały wrak pojazdu innej osobie. Samochód został zabrany przez nabywcę.

(dowód z przesłuchania powoda k.149 – 151, zeznania świadków H. M. k.62 – 66, J. P. k.68 – 72, J. W. k.76 – 82, M. S. k.84 – 89, G. D. k.140 – 144)

Decyzją z dnia 11 stycznia 2018 roku Prezydent Miasta Łodzi odmówił wyrejestrowania na wniosek P. S. samochodu ciężarowego o numerze rejestracyjnym (...).

(decyzja z dnia 11 stycznia 2018 roku k.18 – 20)

P. S. złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Postanowieniem z dnia 23 października 2018 roku odmówiono wszczęcia dochodzenia w sprawie doprowadzenia w bliżej nieustalonym okresie 2004 roku w Łodzi P. S. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 1.000 złotych, poprzez wprowadzenie w błąd przy podpisywaniu

umowy dotyczącej kupna – sprzedaży samochodu dostawczego marki Iveco 50-10 o numerze rejestracyjnym (...), z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu.

(postanowienie z dnia 23 października 2018 roku k.21)

Prezydent Miasta Łodzi obciążył P. S. podatkiem od środków transportowych za samochód ciężarowy o numerze (...) za rok 2016, 2018, 2019.

(decyzje z dnia 28 października 2016 roku, 31 sierpnia 2020 roku, 8 września 2020 roku k.9 – 17)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie załączonych do akt sprawy dokumentów, jak również dowodu z przesłuchania powoda oraz zeznań świadków, przy czym tak zebrany materiał dowodowy nie był przedmiotem zastrzeżeń żadnej ze stron w toku procesu.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje :

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną roszczenia powoda stanowił art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Na wstępie należy wskazać, że powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione zostaną przesłanki merytoryczne.

Po pierwsze, pozew o ustalenie powinien określać dokładnie dany stosunek prawny lub prawo, którego ustalenia istnienia bądź nieistnienia domaga się powód. Po drugie, powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje.

Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Interes prawny występuje wtedy, gdy zachodzi obiektywna niepewność co do stanu prawnego lub prawa. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 roku, II CKN 898/00, Lex nr 52613).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się również, iż interes prawny istnieje tylko wtedy, gdy powód potrzebie ochrony prawnej swej sfery prawnej uczynić może zadość przez samo ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, choć zawsze konieczna jest ocena istnienia interesu prawnego do wytoczenia tego powództwa na tle okoliczności faktycznych konkretnej sprawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007 roku, III AUa 1518/05, Lex nr 257445).

Powyższe zagadnienie wiąże się ściśle z kwestią legitymacji w procesie opartym na art. 189 k.p.c., która ma w okolicznościach niniejszej sprawy znaczenie pierwszorzędne. Należy bowiem wskazać, że badanie legitymacji procesowej stron procesu jest obowiązkiem Sądu, który do kwestii tej odnosi się przed merytoryczną oceną sprawy. Istnienie legitymacji procesowej bada zatem Sąd z urzędu orzekając, co do istoty sprawy.

Powód żądając ustalenia istnienia określonego stosunku prawnego bądź prawa powinien nie tylko wykazać swe prawo, ale skierować pozew przeciwko podmiotowi, który zgłasza roszczenie do tego prawa. Innymi słowy drugą stroną procesu winien być podmiot będący stroną stosunku prawnego, który jest przedmiotem ustalenia, bądź tego, z którego wywodzone jest prawo, którego ustalenia się żąda. Legitymacja procesowa wskazuje bowiem kwalifikację materialną podmiotów do występowania w sporze. Powód winien być uprawniony z mocy norm materialnoprawnych do występowania z żądaniem udzielenia mu ochrony prawnej w stosunku do pozwanego, zaś pozwany z mocy norm

prawa materialnego powinien być zobowiązany do określonego zachowania się - podmioty występujące w charakterze stron winny więc być jednocześnie podmiotami stosunku prawnego będącego przedmiotem procesu (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 22 lutego 2017 roku, III Ca 1771/16, Lex nr 2385812).

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy wskazać należy, że stanowisko powoda sprowadzało się do twierdzenia, że nie jest właścicielem przedmiotowego pojazdu, z uwagi na zawarcie skutecznej umowy sprzedaży z nieznanym nabywcą. Powód wywodził więc swe prawo, dla którego domaga się ochrony ze stosunku prawnego nawiązanego między nim, a faktycznym nabywcą. Zaprzeczenie przysługiwania prawa własności pojazdu powodowi musiałoby zatem oznaczać stwierdzenie istnienia prawa własności innego podmiotu. W tym stanie rzeczy osobami, które mogą rościć pretensje do przedmiotowego pojazdu w kontekście norm prawa materialnego są właśnie osoby dokonujące nabycia pojazdu, a nie organ administracji, który odmówił uwzględnienia wniosku powoda o wyrejestrowanie pojazdu. Trzeba podkreślić, że kwestia rejestracji pojazdu samochodowego stanowi kategorię prawa administracyjnego i wyłącznie na gruncie tego prawa podlegają badaniu podstawy rejestracji (albo wyrejestrowania) pojazdu samochodowego przez właściwy organ administracji publicznej.

Powyższe w konsekwencji oznacza, że pozwany nie będąc podmiotem stosunku prawnego stanowiącego podstawę sformułowanego żądania, nie jest legitymowany biernie w niniejszej sprawie. W sprawie opartej na art. 189 k.p.c. nie można bowiem pozywać podmiotu innego, jak tylko ten, który jest prawnie zainteresowany wynikiem postępowania. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 1995 roku (III CZP 176/94, OSNC 1995/5/74), w której wskazano, że osoba nabywając pojazd samochodowy od nieuprawnionego do rozporządzania nim nie może skutecznie dochodzić, na podstawie art. 189k.p.c. ustalenia, że stała się właścicielem tego pojazdu w procesie wytoczonym przeciwko organowi samorządowemu, który na podstawie przekazania kompetencji przez właściwy organ administracji rządowej dokonuje rejestracji pojazdów. Organ taki nie ma bowiem legitymacji biernej. W uzasadnieniu tegoż orzeczenia wskazano, że pozew w sprawie o ustalenie winien być skierowany przeciwko podmiotowi właściwemu, to jest roszczeniowemu sobie prawo, zaś organ realizujący obowiązki wynikające z przepisów prawa nie zgłasza pretensji do pojazdu. Zapatrywanie to zostało powtórzone w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2001 roku (IV CKN 432/00, Lex 53108), gdzie podkreślono, że pozwanym w procesie opartym na art. 189 k.p.c. winien być podmiot, z którym powód pozostaje w stosunku prawnym, z którego wyprowadza prawo wymagające w jego interesie ustalenia. Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że za podmiot prawnie zainteresowany wynikiem postępowania należy uznać osobę, od której powodowie nabyli pojazd objęty postępowaniem. Warto przy tym zaznaczyć, że powyższy pogląd (odnoszący się do kwestii legitymacji biernej) znalazł również odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów powszechnych (por. wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 20 czerwca 2018 roku, I Ca 222/18, Lex nr 2534815, wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 8 września 2017 roku, II Ca 685/17, Lex nr 2393621, a także uprzednio cytowany wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 12 lutego 2017 roku, III Ca 1771/16, Lex nr 2385812), a Sąd w niniejszej sprawie nie znajduje podstaw, aby go nie respektować.

W konsekwencji Sąd uznał, że niniejsze powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na brak legitymacji biernej po stronie pozwanego.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 in fine k.p.c. uznając, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek powodujący konieczność odstąpienia od głównej zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Mając na względzie okoliczności przedmiotowej sprawy, a w szczególności fakt, iż powód został pouczonej przez organy władzy państwowej, tj. Ministerstwo Infrastruktury o możliwości wytoczenia powództwa w oparciu o treść art. 189 k.p.c. oraz, że nie zna on danych nabywcy pojazdu, należało uznać, że mógł być subiektywnie przekonany o zasadności roszczenia. W tej perspektywie, zdaniem Sądu, obciążenie powoda kosztami postępowania na rzecz pozwanego, byłoby niesłuszne, a wręcz niesprawiedliwe.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd orzekł na podstawie § 3 w zw. z § 4 ust. 1, 2 i 3 w zw. z § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu przyznając na rzecz adw. W. P. kwotę 1.107 złotych (900 złotych wraz z podatkiem od towarów i usług w wymiarze 23 %).

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda.